

STORTINGET

Innst. 24 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Meld. St. 14 (2021–2022)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021, eksportkontroll og internasjonalt ikke-sprednings-samarbeid

---

Til Stortinget

Sammendrag

Meldingen som er lagt frem, redegjør for eksporten av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, relatert teknologi og tjenester for militære formål (heretter forsvarsmateriell) fra norske bedrifter i 2021. Det gis også informasjon om eksporten av flerbruksvarer til militær sluttbruk i utlandet.

Slike meldinger er blitt fremlagt årlig siden 1996. De har bidratt til bedre kunnskap om og mer åpenhet rundt eksportkontrollen i Norge ved å redegjøre for regjeringens politikk på eksportkontrollområdet, praktiseringen av eksportkontrollregelverket og Utenriksdepartementets retningslinjer for behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell.

Forsvarsindustrien og eksportkontrollen er en integrert del av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Det er en målsetting å fortsatt sikre en levedyktig norsk forsvarsindustri som kan bidra til leveringssikkerhet for både Norges og allierte lands forsvar. Norsk forsvarsindustri er verdensledende innenfor enkelte teknologi-områder, og fremmer derfor teknologiutvikling og skaper arbeidsplasser over hele Norge, også i sivil sektor.

Forsvarsindustrien er avhengig av å kunne eksportere og delta i internasjonalt utviklings- og produksjons-

samarbeid. I meldingen vektlegger regjeringen at den fortsatt vil legge til rette for at industrien har mest mulig tydelige og forutsigbare vilkår for sin eksportaktivitet. Samtidig må dette skje innenfor rammen av en restriktiv eksportkontroll.

Utenriksdepartementet er ansvarlig myndighet for eksportkontrollen i Norge. Dette innebærer politikkutvikling, regelverksutvikling og deltakelse i det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet, hvor rammene for eksportkontrollen i all hovedsak fremforhandles. Utenriksdepartementets forvaltningsoppgaver retter seg mot håndhevelse av eksportkontrollregelverket, sanksjoner og restriktive tiltak, herunder behandling av søknader om eksport, samt oppfølging av lisensvilkår, samt informasjonsvirksomhet og veiledning om eksportkontrollen overfor næringsliv, advokatselskaper, teknologimiljøer og forsknings- og utdanningsinstitusjoner.

Eksportkontrollarbeidet ledes av Utenriksdepartementet, i tett samarbeid med flere etater. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Tolletaten har lovpålagte oppgaver innenfor varekontroll, håndhevelse av eksportkontrollen, forebygging og etterforskning av brudd på eksportkontrollregelverket. Etterretningstjenesten har også lovpålagte oppgaver knyttet til eksportkontroll og ikke-spredning. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) kan også trekkes på i konkrete eksportkontroll-saker. På denne måten får de nasjonale samarbeidspartnerne god kompetanse og felles situasjonsforståelse. Samarbeidet fungerer godt.

Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell baserer seg på nasjonal politikk, og beslutninger om å tillate eksport av forsvarsmateriell er utelukkende gjenstand for nasjonale beslutninger. Kontrollen for å hindre spredning av flerbruksvarer og teknologi til masseøde-

leggelsesvåpen (MØV) eller terrorformål er i hovedsak basert på arbeidet i det multilaterale eksportkontroll-samarbeidet. Her deles viktig informasjon om spredningstrender, anskaffelsesforsøk og fordekte våpen- og MØV-programmer. For å sikre en effektiv kontroll er det viktig at de ulike etatene deltar sammen med Utenriksdepartementet i møter i eksportkontrollregimene. Regjeringen legger vekt på å fortsatt sikre et tett og godt nasjonalt samarbeid.

Det digitale søknads- og saksbehandlingssystemet for eksportlisenser, henvendelser og bedriftsrapporter ble først tatt i bruk i Utenriksdepartementet i 2015. Flere eksportsøknader, økende kompleksitet i sakene, nye kontrolloppgaver og behovet for styrket funksjonalitet gjør det nødvendig å videreutvikle E-lisenssystemet. Utenriksdepartementet besluttet derfor i 2020 å anskaffe et nytt og mer moderne søknads- og saksbehandlingssystem. Arbeidet er godt i gang og har høy prioritet.

Åpenhet om eksport av forsvarsmateriell

De årlige meldingene behandles i Stortinget, og debatten bidrar til offentlig og parlamentarisk innsyn i praktiseringen av Utenriksdepartementets retningslinjer. Regjeringen vil videreføre praksisen med å konsultere Stortingets organer om særskilte saker. I likhet med i 2021 vil Norges rapportering til FNs våpenhandelsavtale (ATT) og et engelsk sammendrag av stortingsmeldingen i 2022 offentliggjøres.

Innsynet i selve eksporten av forsvarsmateriell, flerbruksvarer for militær sluttbruk, avslag på søknader om eksportlisens osv. fremgår i kapittel 9 i meldingen. I meldingen omtales også regelverket og praktiseringen av retningslinjene for Utenriksdepartementets behandling av søknader om lisens av forsvarsmateriell.

Samtidig som regjeringen ønsker å gi størst mulig åpenhet om eksporten av forsvarsmateriell fra Norge, må innsyn skje innenfor de begrensninger som følger av den strenge taushetsplikten i eksportkontrollloven § 2. Den strenge taushetsplikten skyldes at eksportkontrollloven gir en vid adgang til å kreve bedriftssensitiv informasjon som anses nødvendig for å kunne behandle lisenssøknader.

Om eksporten i 2021

I 2021 ble det eksportert forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær sluttbruk for ca. 6,3 mrd. kroner, mot nær 6,7 mrd. kroner i 2020. I forhold til 2020 sank verdien av denne eksporten med om lag 5 pst. Eksporten i 2021 av A-materiell var nær 4,8 mrd. kroner mot ca. 5 mrd. kroner i 2020. Verdien av eksporten av B-materiell utgjorde om lag 1,2 mrd. kroner, som var den samme i 2020. Totalt utgjorde eksporten av A- og B-materiell ca. 6 mrd. kroner i 2021, mot nær 6,2 mrd. kroner i 2020.

Verdien av eksporten av flerbruksvarer til militær sluttbruk beløp seg til ca. 350 mill. kroner i 2021, mot ca. 460 mill. kroner i 2020, en nedgang på om lag 24 pst. I tillegg ble det eksportert tjenester og tjenester for forsvarsmateriell til en verdi av om lag 1,6 mrd. kroner i 2021, en økning på om lag 45 pst. i forhold til 2020. Endringene skyldes helt naturlige variasjoner i leveransene fra år til år.

Medlemslandene i NATO samt Sverige, Finland og andre europeiske land mottok ca. 76 pst. av eksporten av A-materiell, og 76 pst. av B-materiell fra Norge i 2021. I 2020 utgjorde eksporten av A-materiell til disse landene ca. 86 pst. av den totale eksporten, mens eksporten av B-materiell til disse landene utgjorde ca. 88 pst.

Totalt ble det behandlet nesten 3 600 eksportkontrollrelaterte forvaltningssaker i 2021.

Regelverk og retningslinjer for kontrollen med eksport av strategiske varer

Kontrollen med eksport av strategiske varer er hjemlet i lov 18. desember 1987 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. (eksportkontrollloven). Forskrift 19. juni 2013 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester (eksportkontrollforskriften) utgjør det operative regelverket for departementets lisensierings- og kontrolloppgaver.

Begrepet «strategiske varer» er en fellesbetegnelse for forsvarsmateriell og flerbruksvarer og er i eksportkontrollloven definert som

«varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militær bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, samt varer som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger».

I 2021 ble det geografiske anvendelsesområdet for eksportkontrollregelverket utvidet. Eksportkontrollloven § 1 tredje ledd slår nå fast at loven også gjelder for Svalbard og Jan Mayen. Det innebærer at lisensplikten i eksportkontrollforskriften § 3, jf. §§ 4–7, for eksport av varer, teknologi og tjenester oppført på vareliste I og II gjelder for Svalbard og Jan Mayen.

Utenriksdepartementets retningslinjer for behandling av søknader om eksport av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, teknologi og tjenester baserer seg på regjeringens erklæring av 11. mars 1959 og Stortingets vedtak av samme dato. Det forutsettes at det skal gjøres grundige vurderinger av de utenriks- og innenrikspolitiske forhold i vedkommende område, og hovedsynspunktet er at Norge ikke vil tillate salg av våpen og ammunisjon til områder hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er borgerkrig. I 1997

samlet Stortinget seg enstemmig om at demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter i mottakerlandet også skal tas hensyn til.

Retningslinjene forutsetter at eksport av A-materiell bare kan tillates etter forutgående regjeringsbehandling. I den forbindelse foretas det landklarering som i hovedsak baserer seg på en bred vurdering av Stortingets vedtak av 1959 og 1997-presisering. De konkrete lisenssøknadene behandles deretter grundig og individuelt på basis av kriteriene i Utenriksdepartementets retningslinjer. Tillatelse til eksport av B-materiell skal normalt gis, men også slike søknader blir grundig vurdert innenfor rammen av retningslinjene. Dersom en eksport anses å være uforenlig med retningslinjene, vil søknaden avslås selv om det dreier seg om et klarert land.

Stortingets 1959-vedtak og presisering i 1997 forutsetter at det gjøres en sammensatt og bred vurdering av mottakerlandet. Dette følger særlig av 1959-vedtakets formulering om at

«det skal ved avgjørelsen legges vekt på de utenriks- og innenrikspolitiske vurderinger».

Selv om kun demokratiske rettigheter og grunnleggende menneskerettigheter nevnes konkret i 1997-erklæringen, har man i praksis også vektlagt humanitærrettslige forhold. Retningslinjene ble senest oppdatert i mai 2019 ved å ta inn en konkret referanse til humanitærretten i den konsoliderte kriterielisten, som ble innarbeidet i retningslinjene i 2014. Dette tydeliggjør hensynet til den internasjonale humanitærretten som følger av FNs våpenhandelsavtale (ATT) artikkel 7.

Stortingets vedtak om eksport av forsvarsmateriell

De sentrale vedtakene om eksport av forsvarsmateriell er Stortingets vedtak av 1959, 1967 og 1997. Spørsmålet om hvem Norge skal eksportere våpen til, har alltid vært gjenstand for debatt. Debatten påvirkes av den globale sikkerhetspolitiske utviklingen.

Krigen i Ukraina pågår for fullt. Russlands folkerettsstridige angrep på et naboland har varig endret situasjonen i Europa.

Et bærende prinsipp for forvaltningen av eksportkontrollen må være at de gjenspeiler Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. Kontrollen med eksport av forsvarsmateriell skal og må skje innenfor strenge og ansvarlige rammer. Samtidig skal regjeringen fatte nødvendige beslutninger som ivaretar disse interessene.

Donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina

Meldingens kapittel 3 redegjør nærmere for donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina. Bare tre dager etter

at krigen i Ukraina brøt ut, besluttet en samlet regjering at Norge skulle donere forsvarsmateriell til Ukraina. Regjeringen har fulgt opp med flere beslutninger om våpenstøtte, inkludert donasjon av tyngre våpen. Beslutninger om våpenstøtte har bred støtte i Stortinget og er godt forankret innenfor rammeverket for eksportkontroll. Ytterligere donasjoner, herunder A- og B-materiell, vurderes fortløpende.

Eksport av flerbruksvarer

Flerbruksvarer er varer som opprinnelig er utviklet for sivil bruk, men som også kan ha viktige militære bruksområder. I hovedsak gjelder dette varer eller teknologi som kan benyttes i forbindelse med utvikling, fremstilling, produksjon eller bruk av masseødeleggesvåpen (MØV) og leveringsmidler for slike våpen. Flerbruksvarer er beskrevet i eksportkontrollforskriftens vareliste II og krever lisens før utførsel fra Norge. Innenfor eksportkontrollregimene utveksler medlemslandene informasjon om blant annet MØV-aktiviteter og forsøk på fordekte anskaffelser. I tillegg utveksles det informasjon om medlemslandenes avslag på lisenser. Informasjonen danner et viktig grunnlag for medlemslandenes gjennomføring av den nasjonale eksportkontrollen. Det forutsettes blant annet at medlemsland skal avslå tilsvarende lisenssøknader som et annet medlemsland har avslått.

Kontroll av kunnskapsoverføring

Mye teknologi og kunnskap overføres i dag både muntlig og digitalt. Som både PST og Etterretningstjenesten omtaler i sine årlige trusselvurderinger, er et utviklingstrekk at flere land, som Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med, søker kunnskap relevant for egne militære systemer og kapasiteter fra norske teknologimiljøer. Nærstående land opplever den samme utfordringen. Det er derfor tatt initiativ til å drøfte hvordan medlemslandene i eksportkontrollregimene kan målrette og styrke kontrollen på dette området.

For å sikre at norske utdannings- og høyteknologimiljøer ikke blir utnyttet til fordel for andre lands militære programmer og i strid med norske sikkerhetsinteresser, har Utenriksdepartementet foreslått å styrke dagens kontroll av kunnskapsoverføring i og fra Norge. De konkrete forslagene ble sendt på alminnelig høring 28. mars, med 3 måneders frist for høringsinnspill. I høringsnotatet redegjøres det inngående om bakgrunnen for endringsforslagene, hvordan kontrollen foreslås gjennomført og hvordan hensynet til akademisk frihet og sikkerhetshensyn søkes balansert på en adekvat måte. Det foreslås også ulike tiltak som bidrar til at kontrollen rettes mot den kunnskapsoverføring som faktisk utfordrer norske sikkerhetsinteresser.

Sanksjonsregimer og restriktive tiltak

Utenriksdepartementet er gitt fullmakt til å gjennomføre sanksjoner som er vedtatt av FNs sikkerhetsråd, samt EUs tiltaksregimer eller andre internasjonale ikke-militære tiltak som Norge har sluttet seg til. Disse gjennomføres som hovedregel gjennom særskilte forskrifter.

Enkelte tiltak, eksempelvis reiserestriksjoner og våpenembargo, gjennomføres i utlendingsregelverket eller med hjemmel i den alminnelige eksportkontrolllovgivningen. Derfor nevnes våpenembargo spesifikt bare i noen av Norges sanksjons- og tiltaksforskrifter.

Som en reaksjon på Russlands folkerettsstridige angrep på Ukraina har EU innført sanksjoner som regjeringen umiddelbart varslet at Norge ville slutte seg til. Den 18. mars 2022 ble første tiltakspakke med sanksjoner innført i norsk rett. Nye sanksjoner ble innført 24. mars og er blitt fortløpende justert i henhold til ytterligere tiltakspakker.

Utenriksdepartementet legger stor vekt på å informere og veilede næringslivet om endringer i det norske sanksjonsregelverket. Dette arbeidet er intensivert i lys av de restriktive tiltakene mot Russland.

Ikke-spredning og det multilaterale eksportkontroll samarbeidet

De fire multilaterale eksportkontrollregimene er Australia-gruppen (AG), som retter seg mot å hindre spredning av kjemiske og biologiske våpen; missilkontrollregimet (MTCR), som omfatter leveringsmidler for masseødeleggelsesvåpen; Nuclear Suppliers Group (NSG), som gjelder kjernefysiske våpen, samt Wassenaar-samarbeidet, som omfatter konvensjonelle våpen, militære varer og sensitiv høyteknologi.

Nasjonal gjennomføring av eksportkontroll bidrar til å sikre etterlevelse av folkerettslige avtaler på ikke-spredningsområdet. Særlig viktig i denne sammenheng er Ikkespredningsavtalen for kjernevåpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC) og Biologivåpenkonvensjonen (BTWC). Norge er medlem av eksekutivrådet i Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW) i 2020–2022.

De multilaterale eksportkontrollregimene støtter opp under de nevnte multilaterale ikkespredningsavtalene og konvensjonene når det gjelder forpliktelser om kontroll med eksport av varer og teknologi som kan anvendes i utvikling, produksjon og bruk av masseødeleggelsesvåpen og leveringsmidler til slike våpen. Gjennom medlemskap i regimene følger bl.a. en forpliktelse til å gjennomføre kontrollen i nasjonal rett og praksis, samt å dele og ta hensyn til relevant informasjon som er utvekslet innenfor rammen av regimesamarbeidet.

Det har også utviklet seg et stadig større samarbeid om kontroll med våpeneksport, både innenfor FN, EU

og det multilaterale eksportkontroll samarbeidet Wassenaar, men alle avgjørelser om å tillate eksport er tillagt nasjonal beslutning.

Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC)

Haag-kodeksen mot spredning av ballistiske missiler (HCoC) ble vedtatt i 2002. HCoC er et politisk bindende samarbeid som skal bidra til åpenhet om ballistiske missilprogrammer og hindre spredning av leveringssystemer for masseødeleggelsesvåpen. Tilsluttede land deler informasjon om nasjonale missil- og romaktiviteter, samt forhåndsvarsler sivile oppskytninger og prøveflyvninger av ballistiske missiler og bæreraketter. I en tid der utvikling og testing av stadig mer avanserte missilsystemer truer internasjonal fred og sikkerhet, har HCoC fått større anerkjennelse for sitt tillitsskapende arbeid. Aktivitetene til Andøya Space innebærer at Norge er blant landene som rutinemessig forhåndsvarsler sivile oppskytninger.

Initiativet for spredningssikkerhet (PSI)

PSI (Proliferation Security Initiative) ble etablert i 2003 som et svar på faren for at stater og ikke-statlige aktører kan anskaffe og bruke masseødeleggelsesvåpen (MØV). Utenriksdepartementet arbeider sammen med flere departementer om å etablere en nasjonal beredskapsplan for å håndtere situasjoner for å avskjære transport av varer knyttet til masseødeleggelsesvåpen eller leveringsmidler i Norge. Dette arbeidet vil bli sluttført i løpet av 2022.

FNs våpenhandelsavtale ATT

Avtalen om våpenhandel (Arms Trade Treaty, ATT) ble vedtatt av FNs generalforsamling 2. april 2013, og trådte i kraft 24. desember 2014. Avtalen er den første folkerettslig bindende avtalen som regulerer internasjonal våpenhandel.

Etter at traktaten var ratifisert, foretok Utenriksdepartementet en grundig gjennomgang av det samlede regelverket. ATT er i seg selv en folkerettslig bindende avtale for Norge, og det ble konkludert med at gjennomføring av avtalen var sikret i det gjeldende eksportkontrollregelverket. ATT-artiklene 6 og 7, samt de åtte kriteriene som følger av EUs adferdskodeks for våpeneksport, er innarbeidet i en konsolidert kriterieliste i retningslinjene.

Samarbeidet med EU

Norge har et nært samarbeid med EU om eksportkontroll og ikke-spredning.

Samarbeidet innebærer bl.a. at Norge, som eneste ikke-medlemsland, utveksler informasjon om avslag på

søknader om eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer gjennom EU-systemet. Det er etablert egne mekanismer for å konsultere nærmere om konkrete avslag. Dersom det foreligger et avslag på eksport av flerbruksvarer fra et EU-land i en identisk sak, forutsettes det at også den norske søknaden blir avslått. Dersom et avslag gjelder forsvarsmateriell, utløses en konsultasjonsmekanisme om vurderinger som er gjort når det gjelder anvendelsen av EUs kriterier i saken.

Det avholdes halvårslige politiske konsultasjoner med EUs utenriktjeneste og EU-kommisjonen om en rekke eksportkontrollspørsmål. Det er regjeringens mål å fortsatt følge EU-standarder på eksportkontrollområdet, og løpende vurdere tilslutning til EUs restriktive tiltak for å unngå å bli et omgåselsesland for spredningsaktiviteter. Samarbeidet er også viktig for Norges omdømme når det gjelder ansvarlighet ved eksport av forsvarsmateriell.

FNs sikkerhetsråd

Norge er valgt inn som medlem av Sikkerhetsrådet for perioden 2021–2022. FNs sikkerhetsråd er det eneste organet som kan vedta bestemmelser som er bindende for alle FNs medlemsstater. Sikkerhetsrådet fatter vedtak om sanksjoner mot land, grupper, selskaper og individer som et fredelig (ikke-militært) virkemiddel i situasjoner der internasjonal fred og sikkerhet anses truet.

En sentral oppgave for Norge som medlem av Sikkerhetsrådet er å lede sanksjonskomiteen for Nord-Korea. I denne rollen arbeider Norge for en effektiv gjennomføring av sanksjonene, og legger samtidig vekt på respekt for folkeretten, de humanitære prinsippene og menneskerettighetene.

Utenriksdepartementets arbeid med fremvoksende teknologier

En viktig forutsetning for Utenriksdepartementets gjennomføring av eksportkontroll er kompetanse på teknologier som kan brukes til undertrykking av en befolkning, militært eller til masseødeleggelsesvåpen. Dette omfatter både teknologi som allerede finnes, og nye og fremvoksende teknologier.

Utenriksdepartementet jobber langs flere spor for å følge den teknologiske utviklingen, herunder å styrke koordineringen av nasjonale ekspertmiljøer og samarbeidet mellom disse, tett dialog med nærstående og likesinnede land samt å delta aktivt i de fire multilaterale eksportkontrollregimene der problemstillinger knyttet til fremvoksende teknologier er en fast del av dagsordenen. Fra norsk side er det viktig at vi har tilstrekkelige ressurser for å forstå de nye teknologiene, flerbruksverdien deres, risikoen de representerer, og hvordan disse kan kontrolleres.

Utenriksdepartementets oppgaver og nasjonalt samarbeid om eksportkontroll

Utenriksdepartementets oppgaver som myndighet for den strategiske eksportkontrollen i Norge består av forvaltningsoppgaver samt politikk- og regelverksutvikling.

En prioritert oppgave for Utenriksdepartementet er informasjonsvirksomhet overfor næringslivet. Det legges stor vekt på å sikre departementets tilgjengelighet og nær kontakt med eksportbedriftene om både konkrete eksportsaker og om veiledning om eksportkontrollregelverket generelt.

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med strategisk eksportkontroll ble lagt frem i 2021. Utenriksdepartementet jobber kontinuerlig med tiltak for å følge opp undersøkelsen, bl.a. en gjennomgang av eldre landklareringer, styrket systematikk for kvalitetssikring av lisensvilkår, full revisjon av rutiner samt styrket dokumentasjon av vurderinger i saksbehandlingen. Anskaffelsen av nytt søknads- og saksbehandlingssystem er også en viktig del av dette arbeidet.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til Meld. St. 14 (2021–2022) Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid.

Komiteen viser til at den fremlagte meldingen er den 27. i rekken siden eksportkontrollmeldingen første gang ble lagt frem i 1996. Komiteen viser til at meldingen redegjør for eksporten av våpen, ammunisjon og annet militært materiell, relatert teknologi og tjenester for militære formål fra norske bedrifter i 2021. Komiteen merker seg at meldingen også gir informasjon om eksporten av flerbruksvarer til militær sluttbruk i utlandet, samt redegjør for praktiseringen av eksportkontrollregelverket samt Utenriksdepartementets retningslinjer for behandling av søknader om eksport av forsvarsmateriell.

Komiteen merker seg at det er regjeringens uttalte mål å fortsatt sikre en levedyktig norsk forsvarsindustri som kan bidra til leveringssikkerhet for både Norges og allierte lands forsvar. Komiteen er kjent med at norsk forsvarsindustri er verdensledende innen enkelte teknologiområder, og understreker at norsk forsvarsindustri gir betydelige positive ringvirkninger for norsk næringsliv, fremmer teknologiutvikling og skaper arbeidsplasser over hele Norge, også sivilt.

Komiteen viser til at Norge gjennomgående praktiserer et strengt regelverk for eksport av forsvarsmateriell, herunder gjennom eksportkontrollloven og eksportkontrollforskriften. Komiteen viser til at de mer overordnede prinsippene er knesatt gjennom Stortingets vedtak av 1959, 1967 og 1997. Komiteen viser videre til at Norge er tilsluttet et omfattende internasjonalt avtaleverk om eksport av forsvarsmateriell og ikke-spredningssamarbeid, herunder Wassenaar-samarbeidet, FNs våpenhandelsavtale ATT, gjeldende FN-sanksjoner, EUs restriktive tiltak samt en rekke andre mekanismer.

Komiteen viser til at et bærende prinsipp for forvaltningen av eksportkontrollen må være å gjenspeile Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser, og at kontrollen med eksport av forsvarsmateriell skal og må skje innenfor strenge og ansvarlige rammer. Komiteen viser i denne sammenheng til beslutningen fra 2017 om å suspendere gyldige lisenser for A-materiell til De forente arabiske emirater, og videre til beslutningen fra 2018 om å ikke lenger gi lisens for eksport av B-materiell til Saudi-Arabia. Komiteen merker seg at Utenriksdepartementet i 2021 traff vedtak om avslag på 22 søknader om eksportlisens for forsvarsmateriell og flerbruksvarer til militær bruk til følgende land: Andorra, Armenia, Botswana, De forente arabiske emirater, Kina, Russland og Saudi-Arabia.

Komiteen merker seg at graden av åpenhet om eksport av norsk forsvarsmateriell er økt betydelig siden fremleggelsen av den første eksportkontrollmeldingen i 1996. Hva gjelder den senere tids oppdateringer av regelverket, viser komiteen til at det geografiske anvendelsesområdet for eksportkontrollregelverket i 2021 ble utvidet til å også være gjeldende for Svalbard og Jan Mayen. Komiteen viser til at dette innebærer at lisensplikten i eksportkontrollforskriften § 3, jf. §§ 4–7, for eksport av varer, teknologi og tjenester oppført på vareliste I og II også er gjort gjeldende for Svalbard og Jan Mayen. Komiteen mener dette er et viktig tiltak i arbeidet med å forhindre omgåelse av norsk eksportkontrollregelverk.

Komiteen merker seg at den samlede verdien av eksporten i 2021 beløp seg til en verdi av om lag 8 mrd. kroner, hvorav forsvarsmateriell utgjorde i underkant av 6 mrd. kroner. Av dette utgjorde A-materiell (i hovedsak våpen og ammunisjon) nær 4,8 mrd. kroner, og B-

materiell (annet militært materiell) om lag 1,2 mrd. kroner.

Komiteen merker seg at det i 2021 skjedde en nedgang i verdien av eksporten av A-materiell med 4,2 pst., og en nedgang i verdien av eksporten av B-materiell med 0,6 pst., sammenlignet med 2020. Komiteen merker seg at NATOs medlemsland samt Sverige og Finland mottok om lag 76 pst. av eksporten av A-materiell, og 76 pst. av eksporten av B-materiell, og at det totalt sett ble behandlet nesten 3 600 eksportkontrollrelaterte forvaltningssaker i 2021.

Komiteen viser til at den sterkt forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen på generelt grunnlag aktualiserer sikkerhetspolitiske hensyn innen eksportkontroll og ikke-spredningssamarbeid.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Kristelig Folkeparti understreker at Norge samtidig må ha en streng og forutsigbar praktisering av regelverk for eksport av forsvarsmateriell med sterk parlamentarisk kontroll. Våpen skal ikke selges til land hvor det er krig eller krig truer, eller til land hvor det er påvist alvorlige brudd på menneskerettighetene. Disse medlemmer viser til at donasjon av forsvarsmateriell formelt ikke omfattes av eksportkontrollregelverket, men er underlagt regjeringens utøvelse av norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, i tråd med Stortingets vedtak av 1967.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, understreker at krigen i Ukraina ikke bare handler om ukrainsk territoriell integritet, men også om å forsvare prinsippet om en internasjonalt regelstyrt verdensorden. Flertallet mener at materiell og politisk støtte til Ukraina er en svært viktig oppgave også for norsk sikkerhetspolitikk, og at det nå ikke bør innføres skjerping av regelverket eller praksis som begrenser Norges mulighet til å donere forsvarsmateriell til Ukraina.

Komiteen viser herunder til betydningen av Utenriksdepartementets samarbeid på tvers av etater, i særlig grad med Tolletaten og Politiets sikkerhetstjeneste (PST), som begge har lovpålagte oppgaver innenfor varekontroll, håndhevelse av eksportkontrollen, forebygging og etterforskning av brudd på eksportkontrollregelverket. Komiteen viser videre til at Etterretningstjenesten har lovpålagte oppgaver knyttet til eksportkontroll og ikke-spredning, samt at kompetanse ved Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) kan trekkes på i konkrete eksportkontrollsaker. Komiteen vil understreke at dette samarbeidet har stor betydning for den nasjonale situasjonsforståelsen og kompetanse-

byggingen innen saksfeltet, og merker seg at samarbeidet fungerer godt.

Komiteen er kjent med at en rekke land Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med, aktivt søker å tilegne seg kunnskap og kompetanse i norske teknologimiljøer av relevans for sine egne militære systemer og kapasiteter. Det er komiteens oppfatning at tilgang til kunnskap og forskning er en integrert del av kappløpet om å omsette ny teknologi til militære kapasiteter, og dermed også del av den geopolitiske rivaliseringen. Komiteen viser til at dette utviklingstrekket nå forsterkes, i en tid preget av tiltakende stormaktsrivalisering og økt internasjonal spenning.

Komiteen viser til at norske teknologimiljøer gjennom kunnskapsoverføring jevnlig utsettes for forskning på omgåelse av eksportkontrollregelverket, ved at land vi ikke har sikkerhetssamarbeid med, forsøker å plassere og rekruttere egne borgere i relevante utdannings- og forskningsmiljøer i Norge. For en mer utførlig redegjørelse av denne problematikken viser komiteen til PST og Etterretningstjenestens årlige trusselvurderinger. Komiteen vil understreke betydningen av at norske utdannings-, næringslivs- og høyteknologimiljøer ikke utnyttes til fordel for andre lands militære programmer og teknologiutvikling, i strid med norske sikkerhetsinteresser. Komiteen merker seg regjeringens uttalte ambisjon om å styrke og målrette dagens kontroll av kunnskapsoverføring i og fra Norge, og at konkrete forslag vedrørende dette ble sendt på høring 28. mars med tre måneders frist for høringsinnspill.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at Norge etter krigsutbruddet 24. februar 2022 har donert betydelige mengder forsvarsmateriell til Ukraina, i landets forsvarskamp mot den brutale og folkerettsstridige russiske angrepskrigen som stadig pågår. Flertallet understreker at dette skjer med bred støtte i Stortinget.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at regjeringen må fortsette å trappe opp donasjon av forsvarsmateriell til Ukraina.

Komiteen viser til at donasjon av forsvarsmateriell formelt ikke omfattes av eksportkontrollregelverket, men er underlagt regjeringens utøvelse av norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, i tråd med Stortingets vedtak av 1967. Komiteen viser til at forskrift om restriktive tiltak vedrørende handlinger som undergraver eller truer Ukrainas territorielle integritet, suverenitet, uavhengighet og stabilitet, trådte i kraft 15. august 2014. Komiteen viser til at EU som følge av Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har innført en rekke nye og omfattende restriktive tiltak mot Russland.

Komiteen merker seg at samtlige av de restriktive tiltakene er gjennomført i norsk rett, med unntak av tiltakene knyttet til Russia Today og Sputnik, og unntak fra havneforbudet for russiske fartøy.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, er kjent med at det er gjort enkelte tilpasninger ved gjennomføring av havneforbudet.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen omtaler havneforbudet for russiske skip som «enkelte tilpasninger ved gjennomføringen» og ikke gir noe mer informasjon om bakgrunnen for dette unntaket. Disse medlemmer mener dette er en kraftig underdrivelse av betydningen av unntaket. I realiteten bidrar unntaket til at oligarker med nære bånd til president Putin fortsetter å tjener store summer, som igjen bidrar til å finansiere Putins krigsmaskineri. Disse medlemmer viser til DNS tall som sier at russisk omsetning fra januar til august 2022 er på 1,25 mrd. kroner, og at ett av fem skip som har landet fisk i norske havner etter invasjonen, tilhører ulike selskaper med oligarken Vitaly Orlov som eier. Disse medlemmer mener unntaket burde fjernes for å vise at Norge er solidarisk med andre europeiske land hvis økonomi rammes hardt av de direkte og indirekte følgene av sanksjonsregimet, og at vi bør gjøre det som er i vår makt for å stoppe finansiering av Putins hensynsløse krig i Europa. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Representantforslag 268 S (2021–2022) om å fjerne det særnorske unntaket for alle fiskefartøy fra havneforbudet.

Komiteen understreker betydningen av at Stortinget på egnet vis holdes orientert om dette sakskomplekset, gitt den for tiden svært spente og uberegnelige sikkerhetspolitiske situasjonen som har preget våre nærområder i for- og etterkant av Russlands folkerettsstridige og brutale angrep på Ukraina.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at forsvarsindustrien er avhengig av å kunne eksportere og delta i internasjonalt utviklings- og produksjons-samarbeid. Flertallet er derfor enig med regjeringen i at det fortsatt må legges til rette for at industrien har mest mulig tydelige og forutsigbare vilkår for sin eksportaktivitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser i denne forbindelse til Innst. 507 S (2020–2021), jf. Meld. St. 17 (2020–2021), det et bredt flertall merket seg hovedelementene i regjeringens forsvarsindustrielle strategi, og støttet disse. Disse medlemmer er innforstått med

at et av hovedelementene i den forsvarsindustrielle strategien er at internasjonalt materiell- og industri-samarbeid, samt adgang til utenlandske markeder, skal vektlegges og videreutvikles.

Disse medlemmer har også merket seg at strategien slår fast at internasjonal markedsadgang er avgjørende for norsk forsvarsindustriens evne til å opprettholde tilstrekkelig produksjonsvolum, kompetanse og teknologiutvikling, og dermed også evne til å understøtte Forsvaret. Disse medlemmer understreker at det er viktig at eksportkontrollregelverket, og praktiseringen av det, legger til rette for å gjennomføre den forsvarsindustrielle strategien.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet forstår at norsk forsvarsindustri i økende grad vil være utviklingspartner i flernasjonale samarbeidsprosjekter, da det i fremtiden, som følge av begrensede ressurser, som hovedregel ikke vil være mulig å gjennomføre egne nasjonale utviklingsprosjekter. I denne forbindelse viser disse medlemmer blant annet til at Norge deltar i Det europeiske forsvarsfondet, der flernasjonalt samarbeid er en forutsetning for å delta. Flernasjonale utviklingsprosjekter innebærer at salg i etterkant også vil være flernasjonalt. Med dette som bakteppe vil egne nasjonale eksportregelverk bli mindre relevante i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at forsvarsindustrien i dag er sikret stabile og forutsigbare rammebetingelser, og disse medlemmer har merket seg at gjeldende regelverk og måten det praktiseres på, gjør det mulig for norsk forsvarsindustri å øke eksporten av forsvarsmateriell og å delta i flernasjonale samarbeidsprosjekter med annen industri i allierte nasjoner, særlig i USA og Tyskland. Samtidig er det ikke dokumentert at norsk forsvarsmateriell har kommet på avveie. Disse medlemmer mener derfor at gjeldende regelverk og måten det praktiseres på, sikrer at Stortingets føringer blir ivarettatt på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Utenriksdepartementets myndighet til å forvalte eksportkontrollen av forsvarsmateriell utgår fra Stortinget, gjennom eksportkontrollloven og kgl. res. av 18. desember 1987. Stortinget har lagt føringer for hvordan Utenriksdepartementet skal utøve denne myndigheten, blant annet ved å i 1997 presisere at departementet skal vurdere

«spørsmål knyttet til demokratiske rettigheter og respekt for grunnleggende menneskerettigheter»

før eksporttillatelse gis. Stortinget har videre ratifisert FNs våpenhandelstraktat, som ansvarliggjør eksportø-

ren for videresalg og plikter Norge til å til å avslå våpensalg når det er stor risiko for at våpnene vil bli brukt til å begå menneskerettsbrudd eller andre overgrep mot sivile.

Disse medlemmer viser til Dagbladets avsløring 1. juli 2022 om at Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet i lengre tid har arbeidet med en bilateral avtale med USA som vil la Defense Security Cooperation Agency tilrettelegge videresalg av norskprodusert forsvarsmateriell til tredjeland. Dette skal foregå gjennom USAs Foreign Military Sales-ordning, hvor Saudi-Arabia er største kunde, sammen med en rekke andre land som Utenriksdepartementet ikke tillater eksport til direkte.

Disse medlemmer ser detaljene som har kommet fram om avtalen, som relevante for om regjeringen forvalter sin fullmakt i tråd med de rammer Stortinget har satt og de folkerettslig forpliktende avtalene som Stortinget har ratifisert. Disse medlemmer mener videre at en stortingsmelding om eksportkontroll som ikke gjør rede for hvordan denne kontrollen vil håndteres i en avtale om videresalg, ikke gir Stortinget fullverdig informasjon.

Disse medlemmer viser til at utenriksministeren i skriftlig spørsmål 8. august 2022 ble invitert til å forklare hvordan regjeringen vil håndheve norske eksportregler for videresolgt materiell. Utenriksministeren nevnte i sitt svar ingen konkrete kontrollmekanismer, men uttalte at

«En streng eksportkontroll er like fullt en ufravikelig forutsetning.»

Disse medlemmer ønsker at utenriksministeren redegjør for Stortinget hvordan regjeringen vil ivareta en streng eksportkontroll for videresolgt materiell. Disse medlemmer kan ikke se at en slik overordnet redegjørelse fordrer innsyn i enkeltvis, taushetsbelagte eksportsaker.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre vil fremme følgende forslag:

«Stortinget ber utenriksministeren redegjøre for hvordan regjeringen vil håndheve norsk eksportregelverk og folkerettslig bindende avtaler for forsvarsmateriell som videreselges til tredjeland.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener videre at en avtale som påvirker regjeringens adgang til å etterleve Stortingets vedtak, og som griper inn i andre traktater som Stortinget har ratifisert, i seg selv utgjør en traktat av særlig viktighet i henhold til Grunnloven § 26 som kun kan tre i kraft når Stortinget har gitt sitt samtykke.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem våpenavtalen med USA for Stortinget i henhold til Grunnloven § 26.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti minner om at det norske eksportkontrollregimet og praktiseringa av dette dei siste åra har vore kjelde til debatt. Mellom anna har Noregs institusjon for menneskerettar i sitt høyringsinnspel frå 2018 yttra at retningslinjene er uklare når det gjeld kriterium for vurdering av eksportlisensar opp mot faren for brot på internasjonal humanitær rett. Desse medlemene meiner difor at det er behov for ein heilskapleg gjennomgang av det norske eksportkontrollregimet.

Desse medlemene meiner også at den auka eksporten til Qatar vitnar om eit regime som ikkje varetok godt nok Stortinget sin intensjon av 1997 om å ta omsyn til mottakarlandet sin respekt for grunnleggande menneskerettar. Menneskerettsbrota i Qatar er vel dokumenterte og mykje diskuterte i samband med vertskapet til fotball-VM i år.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti viser til at den humanitære situasjonen i Jemen i fleire år har vore katastrofal. Ein koalisjon leia av Saudi-Arabia, med Dei sameinte arabiske emirata som nest største militære bidragsytar, har sidan mars 2015 vore tungt inne i konflikten i landet. Ei ekspertgruppe under FN's høgkommissær for menneskerettar har dei siste åra jamleg rapportert om dei ekstreme humanitære konsekvensane av konflikten og uttrykt uro over det som ser ut til å vera omfattande brot på både humanitærretten og grunnleggande menneskerettar. I rapporten frå september 2021 understrekar ekspertgruppa at dette gjeld alle partane i konflikten, og oppfordrar på det sterkaste tredjeland til å ikkje selja våpen til involverte land.

Desse medlemene merkar seg at Noreg for tredje år på rad har avstått frå å eksportera forsvarsmateriell til Saudi-Arabia, og ser med stor interesse at det heller ikkje førekom eksport av materiell til Dei sameinte arabiske emirata i 2021. I stortingsmeldinga kjem det fram at Utanriksdepartementet avslo søknad(ar) om eksport av materiell til Dei sameinte arabiske emirata i 2021. Dette tyder på at kontrollfunksjonen fungerer, samstundes som det minner oss om viktigheita av ein garanti om at dei krigførande partane i Jemen ikkje skal motta norsk forsvarsmateriell.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Norge aldri har tillatt eksport av våpen og ammunisjon (A-materiell) til Saudi-Arabia. I 2017 stanset regjer-

ingen Solberg, som et føre-var-tiltak, lisenser for A-materiell til De forente arabiske emirater (FAE) og strammet til praksisen for lisenser for B-materiell. Disse medlemmer viser til at det ikke er mulig å eksportere A-materiell til FAE i dag, og at terskelen for å avslå søknader om B-materiell er meget lav. Dette bekrefter inntrykket om at dagens praksis er streng. Disse medlemmer viser videre til at det ikke foreligger informasjon om at forsvarsmateriell fra Norge er avledet til bruk i Jemen.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti vil peika på at sluttbrukarerklysingar skal sikra at norske strategiske varer ikkje hamnar på avvegar. Noreg krev imidlertid ikkje sluttbrukarerklysing frå allierte. Desse medlemene meiner at manglande sluttbrukarerklysing frå allierte utgjør eit hol i kontrollregimet og ein uakseptabel risiko for at våpen kjem i hendene på krigførande partar og/eller statar som systematisk undertrykker eigne innbyggjarar.

Desse medlemene viser til at Noreg sin største handelspartner, USA, ikkje er omfatta av sluttbrukarerklysing. Sidan Saudi-Arabia er blant dei største mottakarane av amerikansk våpeneksport, er det ein reell fare for at norsk forsvarsmateriell selt til USA vert vidareeksportert til Saudi-Arabia. Desse medlemene meiner at regjeringa bør gje Stortinget ein garanti mot ein slik praksis ved å inkludera sluttbrukarerklysing i dei pågåande forhandlingane om ein våpenhandelsavtale mellom Noreg og USA.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt, Venstre og Kristeleg Folkeparti vil fremja følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa setta ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjera ein heilskapleg gjennomgang av det norske eksportkontrollregimet, både regelverket og den forvaltningsmessige sida, for å sikra reell og etterprøvbar etterleving av Stortingets 1959-vedtak og 1997-presisering og av internasjonale forpliktingar. I tillegg skal utvalet vurdere om det er behov for fleire presiseringar, i tråd med norske folkerettslege, humanitærrettslege og menneskerettslege forpliktingar.»

«Stortinget ber regjeringa gje Stortinget ein garanti for at det ikkje skal eksporterast forsvarsmateriell og fleirbruksvarer til landa som deltar i krigføring i Jemen, på bakgrunn av føre-var-prinsippet om å unngå at norske varer bidreg til brot på folkeretten.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Raudt og Kristeleg Folkeparti vil fremja følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa om at krav om sluttbrukardokumentasjon vert praksis ved all eksport av forsvarsmateriell, også til NATO-land og nære allierte.»

«Stortinget ber om at sluttbrukardokumentasjon vert integrert i den nye våpenavtalen som vert forhandla fram med USA.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa setta ned eit breitt samansett offentleg utval som skal gjera ein heilskapleg gjennomgang av det norske eksportkontrollregimet, både regelverket og den forvaltningsmessige sida, for å sikra reell og etterprøvbar etterleving av Stortingets 1959-vedtak og 1997-presisering og av internasjonale forpliktingar. I tillegg skal utvalet vurdere om det er behov for fleire presiseringar, i tråd med norske folkerettslege, humanitærrettslege og menneskerettslege forpliktingar.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa gje Stortinget ein garanti for at det ikkje skal eksporterast forsvarsmateriell og fleirbruksvarer til landa som deltar i krigføring i Jemen, på bakgrunn av føre-var-prinsippet om å unngå at norske varer bidreg til brot på folkeretten.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 3

Stortinget ber utenriksministeren redegjøre for hvordan regjeringa vil håndheve norsk eksportregel-

verk og folkerettslig bindende avtaler for forsvarsmateriell som videreselges til tredjeland.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringa om at krav om sluttbrukardokumentasjon vert praksis ved all eksport av forsvarsmateriell, også til NATO-land og nære allierte.

Forslag 5

Stortinget ber om at sluttbrukardokumentasjon vert integrert i den nye våpenavtalen som vert forhandla fram med USA.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringa legge fram våpenavtalen med USA for Stortinget i henhold til Grunnloven § 26.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 14 (2021–2022) – Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2021, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid – vedlegges protokollen.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 4. oktober 2022

Ine Eriksen Søreide

leder

Hårek Elvenes

ordfører

